

**Cofnodion Cyfarfod Fforwm Mynediad Lleol De Eryri a gynhaliwyd
ddydd Mawrth 10fed Mawrth 2020 am 5.45 yp
Yng Ngwesty'r Ship – Dolgellau**

Presennol – Aelodau: Mr Hedd Pugh (Cad) Mrs Swancott Pugh
Mrs Lesley Amison David Coleman
Mr Alun Evans Mr Alun Edwards
Mr Geraint Rowlands Mr Delwyn Evans
Mr Eryl Jones Williams Mr Andy Hall
Mr Aled Thomas Mr Alan Norton

Mr John Pugh *Roberts*

**Swyddogion / Sylwedyddion /
Siaradwyr** Peter Rutherford (APCE) Rhian P Williams (APCE)
Simon Roberts (APCE) Dani Robertson (APCE)
Mr Tony Blackburn – Mountain Bothies Association UK

Croesawodd HP bawb i'r cyfarfod heno

1. Ymddiheuriadau

Mrs Lucinda Gibson Mr Gareth Roberts
Mr Hugh Roberts Mr Eifion Lewis.

Cyhoeddodd HP fod EB, DR a LG wedi sefyll i lawr o'r FfMLI. Gofynnodd a allai PR ysgrifennu atynt ar ran aelodau i ddiolch iddynt am eu gwasanaeth.

Byddai PR yn gwneud hyn ar eu rhan hwy a'r Awdurdod.

2. Datgan Budd

Dim

3. Cofnodion Blaenorol

Gofynnodd JP a ellid cyfeirio ato fel JP Roberts

Roedd AE hefyd yn bresennol yn y cyfarfod diwethaf.

Ymddiheurodd PR am yr amryfuseddau hynny a byddai'n diwygio'r cofnodion yn unol â hynny.

Cymeradwywyd

4. Materion yn Codi

i) Cynllun Parcio a Thrafnidiaeth

Esboniodd PR, er mai cynllun oedd ei angen yn bennaf ar gyfer gogledd y Parc Cenedlaethol (h.y. yr Wyddfa a'i gyrion) oedd hwn, roedd llawer o agweddau yn berthnasol i feysydd eraill o ddefnydd uchel. Roedd ymgynghorydd wedi cael ei gomisiynu gan Bartneriaeth yr Wyddfa i edrych ar hyn a gobeithio y byddai adroddiad drafft ar gael tua diwedd mis Gorffennaf. Ers hynny maent wedi bod yn ymgynghori â'r gwahanol randdeiliaid yng ngogledd y PC a phan ddaw'r ddogfen ar gael byddai'n trosglwyddo hon i'r aelodau er gwybodaeth. Bydd gwefan hefyd lle gallai partion â diddordeb gyflwyno eu sylwadau neu eu syniadau. Byddai'n anfon dolen at aelodau unwaith y byddai hyn ar waith¹.

Dywedodd DE fod rheilffordd Arfordir y Cambrian, - o ran gwasanaethau cyhoeddus yn ne'r PC, yn rhoi gwasanaeth rhagorol i'r holl deithwyr ac mae hynny'n cynnwys gwasanaeth ar gyfer cerddwyr, beicwyr a lletya ar gyfer pobl anabl.

Ychwanegodd EJW fod problemau capasiti yn fater ar y cyfnodau prysuraf gyda dim ond dau gerbyd y tu hwnt i Bermo. Mae hyn yn parhau i gael ei drafod hefo'r cwmni.

ii) Digwyddiadau - chwistrellu paent –

Hysbysodd PR yr aelodau ei fod wedi gohebu ynghylch y digwyddiad penodol hwn yn dilyn cwynion, ac ers hynny roeddent wedi cytuno i ymatal a chytuno i ddefnyddio system faneri yn lle paentio. Nid oedd paentio chwistrell yn fesur rheoli a argymhellwyd o dan Ganllaw Digwyddiadau PCE. Byddai hefyd yn monitro hyn ar gyfer y flwyddyn i ddod. Roedd materion cyfeirio digwyddiadau y tymor diwethaf ar feysydd eraill ac roeddent wedi bod yn cyfathrebu ag amrywiol randdeiliaid i ddatrys y rhain.

iii) Cwestiynau aelodau ynghylch Cwricwlwm addysgol a Deddf Cenedlaethau'r Dyfodol.

Er gwybodaeth, roedd aelod o staff sy'n bwydo i mewn i'r cwricwlwm a hefyd Bagloriaeth Cymru, felly gobeithio y bydd hynny'n tyfu o ran pwysigrwydd. Roedd hefyd wedi cael rhywfaint o fewnbwn bach yn ddiweddar i mewn i'r NVQ'au ar gyfer modiwlau Rheoli Cefn Gwlad - trwy Llandrillo ac wedi hynny trwy LANTRA fel y corff dyfarnu.

Dywedodd AE ei bod yn ymddangos y byddai'r mwyafrif o newidiadau yn digwydd yn y sector addysg gynradd a lle y gellid mynd â'r disgyblion hynny allan am fwy o addysg awyr agored / cefn gwlad ac i alluogi disgyblion i ymgysylltu â'u hamgylchedd. Gofynnodd a oedd Swyddog yn gyfrifol am addysg gyda PCE.

Soniodd PR fod Swyddog Addysg yn dal i fod wedi'i leoli ym Mhlas Tan Y Bwlch (Hywyn Williams) a oedd yn gyfrifol am yr agwedd bwysig hon o waith y PC ac mae'n gweithio hefo llawer o grwpiau addysgol ar bob lefel. Fodd bynnag, yn y gorffennol roedd dau swyddog wedi'u lleoli yn y Plas ond o ystyried y sefyllfa

¹ <https://www.snowdonpartnership.co.uk/projects>

ariannol a wynebodd y PC yn ystod y blynyddoedd diwethaf, nid oedd y swydd hon wedi cael ei hail-lenwi. Gobeithio y bydd yr Awdurdod yn cydnabod y diffyg hwn pan fyddai pethau'n gwella.

Soniodd AE fod gan lawer o ysgolion cynradd ryw fath o addysg amgylcheddol ac roedd hwn yn faes delfrydol iddynt brofi hyn.

Dyweddodd PR (trwy'r Cadeirydd) fod addysg amgylcheddol ar bob lefel yn sylfaenol i les yr amgylchedd ar gyfer y dyfodol ac fel pwnc y dylid ei gynnwys trwy cwricwlwm cyfan.

Gallai ofyn i'r Swyddog Addysg i ddod i roi diweddariad i aelodau'r FfMLL am y gweithgareddau y mae Adran Addysg PCE yn ymgymryd â nhw.

Ychwanegodd AH fod y Bartneriaeth Awyr Agored (Gogledd Cymru) yn chwarae rhan fawr mewn addysg amgylcheddol ac yn gweithio gyda llawer o ysgolion a sefydliadau addysgol lleol. Ariennir hyn trwy Lywodraeth Cymru.

iv) Diweddariad y Grŵp Cyswllt Gyrru Oddi ar y Ffordd

Adroddodd PR bod cyfarfod arall wedi bod ym mis Chwefror lle trafodwyd amryw faterion. Un o'r prif faterion oedd rhan Pennal - Pant Perthog o Ffordd Ddi-ddosbarth. Roedd wedi bod allan ar ymweliad safle â Heddlu Gogledd Cymru a gwelodd bod y fan hon mewn cyflwr rhesymol. Er bod rhywfaint o ddifrod wedi'i achosi gan weithrediadau coedwigaeth dros y tymor, roedd yn basiadwy ac yn llwybr cyfreithiol.

Fodd bynnag, darganfuwyd bod un cerbyd wedi troi drosodd a bod rhywfaint o olew wedi'i golli. O ystyried bod gan rai eiddo gyflenwadau dŵr preifat yna roedd wedi gofyn i'r grwpiau fod yn ymwybodol o'r mater hwn ac argymhellwyd i'w haelodau eu bod yn cario citiau pwrpasol rhag ofn y collir olew ar eu teithiau fel rhan o'u cod ymddygiad / arfer da.

Roeddent wedi ei sicrhau bod hyn yn bosibl ac roedd hyn eisoes yng nghanllawiau rhai. Roedd wedi canfod fod y grŵp yn ymatebol i'r ddeialog ac yr oedd yn awyddus i weld a datblygu gwell dealltwriaeth rhwng yr holl randdeiliaid.

Gofynnodd JPR a oeddent wedi gwneud unrhyw gyfraniad ariannol at atgyweiriadau ar y ffyrdd di-ddosbarth hyn gan mai nhw oedd y prif ddefnyddwyr.

Dyweddodd PR, o ystyried nad oedd cyllid awdurdodau lleol (gan adrannau Priffyrdd) ar gyfer atgyweirio ffyrdd di-ddosbarth yn bodoli bron erbyn hyn, - roedd llawer o grwpiau wedi gwneud ymdrech sylweddol i atgyweirio rhai llwybrau gan ddefnyddio eu hadnoddau eu hunain. Roedd yn ddiolchgar iawn am yr amser a'r ymdrech gyda'u gwaith hyd yn hyn - yn enwedig ar rannau tlotaf llwybr Pennal - Bryn-crug yn ne'r PC. Er bod angen llawer mwy o waith o ystyried y cyflwr, yn dilyn gaeaf mor wlyb.

v) Mynediad cyfyngedig i geffylau ar Lwybr y Fawddach

Hysbysodd PR yr aelodau ei fod newydd dderbyn adroddiad yr ymgynghorwyr annibynnol ar y defnydd march / ceffylau arfaethedig a oedd yn cael ei ystyried yn ffafriol yn seiliedig ar feini prawf penodol y gellid eu defnyddio. Byddai hyn nawr yn

rhan o'n trafodaeth fewnol gyda Swyddogion a'r Tîm Rheoli i weld sut y gallwn symud ymlaen ar hyn a byddai'n rhoi diweddariad i'r aelodau pan fyddai pethau wedi symud ymlaen. Roedd yr adroddiad wedi tynnu sylw at rywfaint o waith ychwanegol a'r costau cysylltiedig ond ni chredid bod hyn yn ormodol. Roedd yn ddiddorol bod y ffigurau ar gyfer Llwybr Mawddach yn gyson yn dangos cwmp sydyn yn nifer y beicwyr / ymwelwyr rhwng Awst ac Ebrill o gymharu â safleoedd eraill. Byddai hyn yn lleihau'r potensial ar gyfer unrhyw ddefnydd sy'n gwrthdaro.

vi) Gofynnodd AE beth oedd y sefyllfa o ran dolen gyswllt Llyn Barfog - Pennal oherwydd mae angen gwaith ar y Ffordd Ddi-ddosbarth hon hefyd).

Roedd PR yn ymwybodol bod rhywfaint o'r rhan hon yn rhan o Lwybr Arfordirol Cymru Gyfan ac y gallent ariannu rhywfaint o waith cyfyngedig ond byddai'n gwneud ymholiadau gyda'r Swyddog dan sylw. Roedd yn ymwybodol bod rhai grwpiau wedi camyddwyn – wedi gyrru dros gatiâu yn ystod y misoedd diwethaf. Fodd bynnag, roedd angen rhai atgyweiriadau mawr i'w wella. Byddai hefyd yn trafod hyn gyda Phrifyrdd CG ond roeddent yn brin iawn o unrhyw gyllid ar gyfer ffyrdd di-ddosbarth yn gyffredinol oherwydd, yn ddealladwy, nid ydynt yn flaenoriaeth i'r adran brifyrdd.

Ychwanegodd EJW fod grwpiau tramor hefyd yn defnyddio'r llwybrau hyn ac roedd yn anodd trosglwyddo'r negeseuon arfer da iddynt.

5. Gohebiaeth

i) Diweddariad Cynllun Partneriaeth Eryri - Eitem 6

6. Cynllun y Parc Cenedlaethol - Diweddariad

Esboniodd PR fod hyn yn dal i fod allan i ymgynghori â'r gwahanol randdeiliaid a hefyd y cyhoedd a bod llawer o bobl wedi cyflwyno syniadau, arsylwadau a sylwadau. Y dyddiad cau ar gyfer ymarfer cyhoeddus yw 13 Mawrth. Os oedd gan aelodau unrhyw arsylwadau eu bod yn dymuno gwneud sylwadau, byddai croeso iddynt wneud hynny trwy wefan PCE.

Iddo ef roedd gosodiad y ddogfen hon yn bwysig oherwydd byddai'n rhaid i'r adolygiad o'r Strategaeth Hamdden (sydd ar y gweill ar hyn o bryd) gydblethu â'r adrannau perthnasol. Derbyniwyd llawer o sylwadau o wahanol chwarteri a fyddai'n cymryd peth amser i'w dadansoddi.

Ychwanegodd SR y byddai'r Cynlluniau Lle Wardeniaid Ardal hefyd yn cael eu cynnwys yn yr adrannau perthnasol yn y cynllun. Byddai cyfle hefyd i'r FfMLI fwydo i'r 'cynlluniau lle' hyn ar y pryd.

Gofynnodd AE a oedd fersiwn symlach neu gryno.

Ychwanegodd DE fod fersiwn hawdd ei darllen ar wefan APCE²

² <https://www.snowdonia.gov.wales/authority/working-in-partnership/cynlluneryri?name>

7. Cyflwyniad Awyr Dywyll - Swyddog Prosiect Partneriaeth Awyr Dywyll Dani Robertson

Esboniodd DR fod y Bartneriaeth Awyr Dywyll yn cynnwys ardal fawr gan gynnwys y Parc Cenedlaethol a'r Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) gan gynnwys rhannau o Ben Llyn, Ynys Môn ac ardaloedd o fewn cadwyn Bryniau Clwyd.

Dynodwyd y Parc Cenedlaethol yn ardal Awyr Dywyll yn 2015 ac ers hynny mae'r prosiect wedi bod yn gweithio i nodi a sefydlu'r safleoedd gorau.

Un o'r prif resymau dros eu sefydlu oedd amddiffyn treftadaeth wyddonol, addysgol a diwylliannol a mwynhad parhaol o'n awyr dywyll. o fewn Eryri a rhai pocedi o'r AHNE. Dynodir y rhain oherwydd eu awyr nosol o ansawdd uchel gyda llai o lygredd golau na llawer o ardaloedd eraill.

Dim ond 2% o boblogaeth Prydain sydd â mynediad at amgylchedd awyr dywyll wirioneddol gyda'r gweddill yn cynnwys lefelau gormodol o lygredd golau lle nad yw'r awyr nosol i'w gweld yn fanwl.

Dangosodd ddelweddau lloeren ar gyfer Ewrop a oedd yn dangos ardaloedd sylweddol gyda'r llygredd golau uchel. Mae gan Brwsel `ffeithiau` diddorol sef 7 postyn lamp y pen.

O ran Cymru, mae hyn wedi'i rannu'n wahanol ardaloedd gyda gogledd ddwyrain Cymru a de Cymru â'r llygredd golau uchaf. Mae gan Ynys Môn rai ardaloedd da o ran llai o lygredd golau ond un ffactor sy'n effeithio ar yr ynys yw'r llygredd golau o Ddulyn. Un o'r ardaloedd tywyllaf yn yr ardal yw Uwch Mynydd ar y Llŷn sy'n boblogaidd iawn yn enwedig yn ystod digwyddiadau cawod meteor.

Ei rôl hi yw monitro'r mater hwn ar draws y PC ac roedd hi'n gweithio i fynd i'r afael â materion yn enwedig yn y gogledd. Mae hi bellach yn gweithio ar y cyd â'r awdurdodau lleol fel Gwynedd, Conwy a Sir Ddinbych i annog meddwl am yr awyr dywyll ac mae hefyd yn cynnwys gweithio ar fesurau lliniaru llygredd golau yn bennaf trwy oleuadau stryd newydd nad ydyn nhw'n taflu golau i'r awyr i achosi effaith `tywynnu`. Mae hi hefyd yn gweithio gyda rhai tîrfeddianwyr preifat i'w hannog i leihau'r tywynnu nosol.

Dangosodd rai atebion arloesol o ran lleihau llygredd golau fel teils daear `teraflow` neu eu cymysgu â tharmac i dywynnu yn y tywyllwch a lle mae lampau stryd yn cael eu tynnu'n dechnegol. Mae rhai ar gael ar gyfer decin neu risiau. Os oes gan unrhyw un ddiddordeb mewn atebion o'r fath gartref, yna cysylltwch â hi a byddai'n ceisio cynorthwyo hefo hyn.

Yn y PC ac i gael ein statws AD sefydlwyd parthau craidd - gydag ardal Cadair Idris yn ôl pob tebyg yn un o'r ardaloedd tywyllaf. Mae hi'n gwirio gwahanol leoliadau o amgylch y PC yn rheolaidd i fesur gostyngiadau neu gynnydd mewn tywyllwch.

Cyfeiriodd at fuddion eraill o leihau llygredd golau a'r prosiect AD yn gyffredinol: h.y. iechyd a lles, yr amgylchedd gan gynnwys buddion uniongyrchol i fywyd gwyllt sydd angen ardaloedd tywyll, treftadaeth ddiwylliannol a'r economi twristiaeth.

Pwysleisiodd er bod llawer o fathau eraill o lygredd yn hysbys, nid oedd llawer iawn yn hysbys am effeithiau llygredd golau. Cyn dyfeisio golau artiffisial ysgogwyd pob rhywogaeth gan rythmau circadaidd naturiol ac yna fe grëwyd goleuadau artiffisial ac mae hyn wedi effeithio nid yn unig arnom ni ond hefyd ar yr amgylchedd naturiol - hynny ydi mae rhan fawr o'n bioamrywiaeth angen tywyllwch. Mae tystiolaeth gynyddol y gallai golau artiffisial fod yn achos problemau mewn pobl fel straen, anhunedd, iechyd meddwl gwael ac iselder.

O ran cynaliadwyedd nid yw llawer o oleuadau hŷn yn effeithlon ac maen nhw'n gwastraffu llawer o egni, yn enwedig lle nad yw goleuadau wedi'u cynllunio'n benodol at bwrpas neu pan fyddant yn rhy llachar. Fodd bynnag, mae'r materion hyn yn gymharol hawdd i fynd i'r afael â hwy.

Aeth ati i ddisgrifio'r canllawiau y gall pobl eu dilyn. A lle bo modd, goleuadau cysgodol yw'r gorau sydd â llawer llai o ollyngiadau golau ac mae llawer o'r mathau hŷn o oleuadau yn y Parc Cenedlaethol wedi cael eu newid. Pwysleisiodd efallai nad yw'r goleuadau LED rhataf o reidrwydd y rhai gorau felly rhan bwysig o'i rôl hi yw rhannu'r wybodaeth hon i bobl.

O ran bioamrywiaeth mae goleuadau'n niweidiol i fywyd gwyllt gan fod 60% o'n bioamrywiaeth yn ymofyn tywyllwch i oroesi. Mae golau gormodol yn ddrwg i adar mudol - yn nodweddiadol Ynys Enlli pan newidiodd y goleudy i lamp math LED, arweiniodd hyn at lawer o adar yn gwrthdaro â'r goleudy ac yn cael eu lladd. Maent bellach wedi ei newid i olau coch newydd ac mae hyn wedi datrys y mater. Mae goleuadau hefyd yn effeithio ar ecosystemau eraill fel yr ystumod a phoblogaethau pryfed sydd yn ei dro yn effeithio ar beillwyr nosol. Mae tystiolaeth hefyd bod llygredd golau wedi symud y gwanwyn ymlaen rai wythnosau gan effeithio'n andwyol ar lawer o drefn naturiol eraill.

O ran ein treftadaeth ddiwylliannol mae awyr y nos yn bwysig yng nghyd destun llawer o chwedlau - mae llawer yn gysylltiedig â ffermio yn mynd yn ôl ganrifoedd lawer lle byddai awyr y nos yn pennu'r gwahanol galendr ffermio.

Cydnabu Adroddiad Glover 2019 ei bod yn bwysig nad oedd y genhedlaeth iau yn colli allan ar brofi natur ac y dylid eu hannog i dreulio noson o dan y sêr fel rhan o'u gwerthfawrogiad o'r amgylchedd.

Mae twristiaeth astro / seryddol bellach yn ffenomen gynyddol ac mae hwn yn weithgaredd a wneir trwy gydol y flwyddyn. Ac mae unrhyw ddigwyddiadau nefol fel cawodydd meteor bellach yn creu mwy o ddiddordeb. Mae'r Swyddog Awyr Dywyll ac yn ogystal â phobl leol - mae llawer yn teithio cryn bellter i fynychu gyda'u telesgopau a'u camerâu sydd hefyd yn dod â budd economaidd.

Mae'r prosiect hefyd wedi buddsoddi mewn arsyllfa symudol a dylid ei gyflwyno'n fuan ac fe fydd, gobeithio, yn ein galluogi i hyrwyddo mwy o ddiddordeb mewn cymunedau lleol. Mae yna hefyd blannetariwm chwyddadwy le gellir daflunio awyr y nos arno. Mae yna ddigwyddiadau ar gyfryngau cymdeithasol hefyd. Cyn bo hir byddant hefyd yn recriwtio Swyddog Digwyddiadau Awyr Dywyll i gynorthwyo gyda'r agwedd hon ar eu gwaith.

Dyweddodd JPR fod hwn yn brosiect diddorol iawn a'i fod yn bosibl cynnal digwyddiad yn ardal Bwlch Y Groes gan fod hwn wedi'i nodi fel un o'r safleoedd gorau yn y PC.

Dyweddodd DR ei bod yn siŵr y gallai drefnu rhywbeth i gynorthwyo pe bai angen.

Dyweddodd HP fod y ffordd ar gau yn aml yn ystod misoedd y gaeaf felly byddai rhai materion lechyd a Diogelwch i'w hystyried yn y lleoliad hwnnw.

Ychwanegodd AH fod gan Ysgol Tywyn rai gweithgareddau'n ymwneud ag awyr dywyll.

Dyweddodd DR ei bod yn ymwybodol o hyn a'u bod yn ffodus bod ganddynt staff cymwys i ddysgu'r pwnc hwn a oedd yn anarferol. Credai mai dim ond dau oedd yng ngogledd Cymru gyfan.

Diolchodd HP i DR am ei hamser a'i chyflwyniad hynod ddiddorol.

8. Y 'Mountain Bothies Association' - diweddariad ar eu cynnydd ym Mharc Cenedlaethol Eryri - Mr Tony Blackburn Trefnydd Ardal MBA Cymru.

Diolchodd TB i'r aelodau am y gwahoddiad i ddod unwaith eto i gyflwyno'r newyddion diweddaraf iddynt o'r MBA a'u gweithgareddau, yn enwedig y datblygiadau hynny a oedd wedi digwydd yn Eryri. Rhyw saith mlynedd yn ôl pan anerchodd yr aelodau ddiwethaf.

Esboniodd gefndir y sefydliad

Sefydlwyd yr MBA ym 1965 fel elusen a gofrestrwyd yn Yr Alban ac mae mwyafrif y 'bythynnod' o'r math hwn yn yr Alban lle mae'r ddau yn draddodiad sefydledig. Bellach mae gan yr MBA 105 ar draws yr Alban, Lloegr ac erbyn hyn mae 9 yng Nghymru (cynnydd o 2 ers ei ymweliad diwethaf â'r FfMLI). Ar hyn o bryd mae aelodaeth yn 4000 ac mae'r mwyafrif o waith yn cael ei wneud gan wirfoddolwyr ac maen nhw'n cyflawni tua 1000 o ddiwrnodau gwirfoddol bob blwyddyn. Y llynedd gwariwyd oddeutu £100,000 ar gynnal a chadw bwthyn ledled y DU. Gan gymhwyso amser gwirfoddolwr cyfradd safonol mae hyn yn cyfateb i werth ariannol arall o £100,000. Mae'r MBA hefyd wedi derbyn Gwobr y Frenhines am Wasanaeth Gwirfoddol.

Mae'r 'bythynnod' i gyd yn wahanol o ran dyluniad ond mae'r mwyafrif i gyd yn hen adeiladau ac o leiaf sawl awr ar droed o unrhyw ffordd gyhoeddus. Maent wedi'u datgloi ac yn agored i bob defnyddiwr ond dim ond llochesi sylfaenol iawn y maent yn eu cynnig heb unrhyw 'fanteision cyfoes' fel dŵr sy'n llifo neu drydan. Disgwylir i bobl eu gadael yn y cyflwr y daethant o hyd iddynt ar gyfer yr ymwelwyr nesaf. Roeddent hefyd yn awyddus iawn i gynnal unrhyw nodweddion lleol a hanes ffisegol yr adeiladau maen nhw'n eu defnyddio.

O fewn Eryri mae 4 o 'fythynnod' erbyn hyn.

Cwm Dulyn (dwyrain Carneddau), bwthyn Arenig Fawr, Cae Amos - ger Cwm Pennant a Penrhos Isaf yng Nghoed Y Brenin ger Ganllwyd.

Dangosodd sleidiau amrywiol o adeiladau eraill a ddefnyddir ledled y DU a'r gwaith a wneir gan wirfoddolwyr

Cae Amos yw'r ychwanegiad diweddaraf at eu bythynnod yn Eryri. Yn flaenorol roedd hwn yn adeilad a ddefnyddiwyd gan Glwb Mynydda Leeds ac nid oeddynt yn gallu ei gynnal mwyach ac yn dilyn trafodaethau gyda'r perchennog (sy'n gefnogol iawn) penderfynwyd wedyn y byddai hyn yn ychwanegiad delfrydol i'w 'bythynnod' o'r math hwn yn Eryri. Ar ôl cryn waith mae o bellach yn boblogaidd. *Yn anarferol mae gan Cae Amos doiled sy'n 'fflysisio' yn hytrach na thoiled 'gollyngiad hir'.*

Dywedodd PR yr hoffai weld mwy o berthynas rhwng yr MBA a chynllun Gwobrau Dug Caeredin (DoE). Byddai'r rhain yn ddelfrydol yn enwedig ar gyfer grwpiau DoE sy'n canfod eu hunain mewn tywydd gwael neu sydd o leiaf yn gweryslla gerllaw. Ychwanegodd TB ei fod yn awyddus i weld mwy o bobl ifanc yn mwynhau'r awyr agored ac y gallent fod yn ddefnyddwyr bwthyn yn y dyfodol.

Diolchodd HP i TB am y diweddariad diddorol ar eu gweithgareddau, yn enwedig y rhai yn y PC.

Gofynnodd SP ai'r cyfieithiad Cymraeg o Fythynnod Mynydd oedd yr un cywir gan y gallai olygu rhywbeth arall.

Roedd HP o'r farn bod hwn yn gwestiwn diddorol a gofynnodd i PR a allem edrych ar hyn eto gan ei fod wedi codi yn y gorffennol.

9. Diweddariad ar fusnes Grŵp Cynghori ar Ddiwygio Mynediad Llywodraeth Cymru - a elwir gyda'i gilydd yn grwpiau ARAG

Adroddodd PR fod y grwpiau hyn bellach wedi'u ffurfio a bod aelodau wedi'u penodi. Roedd tri o'r rhain;

i) Newidiadau i weithgor tir mynediad agored - i ystyried diwygiadau i dir mynediad CGHT - (mae PR yn aelod o'r grŵp penodol hwn a cheir mewnbwn gan Swyddogion PC eraill). Yr hyn a oedd yn arbennig o bwysig oedd y ffaith y gellir dynodi statws Llwybr Arfordirol Cymru Gyfan, ar ei hyd, fel tir mynediad CGHT a oedd yn gynnis diddorol a oedd yn dal i gael ei drafod.

ii) Mae'r grŵp hwn - a benodwyd yn Grŵp Cynghori Technegol ar gyfer diwygio HTC wedi cyfarfod ddwywaith - i drafod ac argymhell newidiadau i'r amrywiol Ddeddfau sy'n effeithio ar Hawliau Tramwy Cyhoeddus gyda'r bwriad o leihau'r prosesau gweinyddol, costau a biwrocratiaeth o dan sylw a materion a *drafodwyd yn aml gan y Fforwm Mynediad Lleol yn y gorffennol*). Bydd yr holl argymhellion blaenorol a wnaed ar gyfer y papurau Gwyrdd a phapurau Gwyn dilynol yn cael eu cynnwys ac efallai y byddant hefyd yn dewis ychwanegu cwpl yn ychwanegol. Bydd y trafodaethau hyn hefyd yn edrych ar ba mor hyblyg y gallai'r rhwydwaith HTC presennol fod o ran defnyddwyr.

Ychwanegodd HP fod y Fforymau Mynediad Lleol wedi trafod nifer o faterion yn ymwneud â newidiadau i'r ddeddfwriaeth hawliau tramwy cyhoeddus yn y gorffennol ac roedd gan nifer o argymhellion y ddau ar yr adeg y Papur Gwyrdd a Phapur Gwyn dilynol.

iii) Cyfathrebu Hawliau Mynediad. Bydd y grŵp hwn yn llywio ac yn gwneud argymhellion ar gyfer hyrwyddo'r polisiau hyn.

Pwysleisiodd nad oedd y grŵp trafod Mynediad at Ddŵr yn rhan o'r broses ARAG uchod. Fe'u cynhaliwyd o dan adain CNC ac is-grŵp y Fforwm Mynediad Cenedlaethol (FfMC). Cynhaliwyd dau gyfarfod a chynrychiolwyd y PC gan ddau Swyddog.

Bydd CNC yn cynhyrchu diweddariadau rheolaidd ar gyfer yr holl bartïon sydd â diddordeb gan gynnwys y FfMLI felly bydd gwybodaeth yn gyson.

Gofynnodd AH ble roedd y mynediad at ddŵr yn rhan o'r gyfres hon o gyfarfodydd.

Dywedodd PR fod y mater o fynediad at ddŵr yn cael ei drafod gan is-grŵp o is-grŵp y Fforwm Mynediad Cenedlaethol (FfMC). Bu'r trafodaethau cychwynnol ynghylch mynediad at ddŵr o fewn tir mynediad CGaHT a gallai hynny lywio trafodaethau ehangach eraill ar y pwnc hwn. Pwysleisiodd fod y Gweinidog wedi dweud nad oedden nhw am ddeddfu ar hyn o bryd. Fodd bynnag, roedd yn dal i fod o'r farn (a'r hyn a gyflwynwyd gan y FfMLI ar y pryd) y dylid deddfu ar gyfer mynediad at ddŵr a chynnwys ffurfioli'r pwyntiau mynediad ac allanfa cyfredol, lleihau atebolrwydd i dirfeddianwyr, cytuno ar lefelau dŵr digonol gyda mesuryddion lefel priodol. a chynnal asesiadau effaith amgylcheddol. Dyma'r meini prawf a gymhwyswyd ar gyfer ein model ar gyfer Conwy uchaf ac roedd hyn wedi profi y gall hyn weithio'n dda. Nid oedd atgyfodi cytundebau gwirfoddol yn atebion tymor hir ac nid oeddent yn rhoi sicrwydd.

Gofynnodd AE beth oedd y sefyllfa gyfreithiol o ran perchnogaeth afon.

Dealltwriaeth PR ynghylch hyn oedd bod y tîrfeddianwyr yn berchen ar y tir (fel gwely'r afonydd) i'r canol ond nid y dŵr. Ond mae'r diffiniad hwn yn fater sy'n achosi cynen ymysg perchnogion sydd â hawliau torlannol, sy'n peri'r prif anghydfod.

Roedd AN yn deall bod rôl y FfMLI hefyd yn cael ei drafod a pha grŵp oedd yn edrych ar hyn.

Nododd PR y byddai'n fwyaf tebygol mai'r Grŵp 1 cyntaf (mynediad CGaHT) a fyddai'n trafod hyn ond nid oeddent eto wedi symud ymlaen at hynny. Yn yr ymgynghoriadau blaenorol, roedd y FfMLI wedi cytuno bod deiliadaeth aelodaeth 5 mlynedd yn well na'r 3 gyfredol gan fod hyn yn feichus i Ysgrifenyddiaeth y FfMLI ac y byddai'n sicrhau mwy o barhad. Dylai pob FfMLI benderfynu ar ddeiliadaeth y Cadeiryddion / Is-gadeiryddion drostynt eu hunain.

Ychwanegodd AN fod llawer o ddeddfwriaeth HT yn feichus ac yn gostus a gobeithio y byddai'r grŵp HTC yn ceisio mynd i'r afael â'r materion hyn yn y trafodaethau hynny ac yn gwneud argymhellion addas i lywio newidiadau deddfwriaethol yn y dyfodol.

Dywedodd PR fod AN wedi gwneud pwynt pwysig ond roedd yn hyderus y byddai rhywbeth gwell yn dod i'r amlwg i wneud rheoli HTC yn haws, yn symlach ac yn rhatach i'r awdurdodau lleol, tîrfeddianwyr a defnyddwyr pan fydd angen newid HTC.

**10. Llinell Amser Mynediad Parc Cenedlaethol Eryri
Diweddariad ar y prosiect bach hwn sy'n seiliedig ar y we**

Esboniodd PR ei fod tua chwe mis yn ôl wedi mynychu cyfarfod gyda chyd-Swyddogion Mynediad y PC. Datgelodd Parc Cenedlaethol y Peak District eu bod, mewn pryd ar gyfer eu Pen-blwydd yn 70 oed yn 2021 ac i ddathlu sefydlu'r Parciau Cenedlaethol cyntaf wedi creu 'llinell amser mynediad' syml. Er bod hyn yn ddiddorol, dim ond rhestr ydoedd yn cofnodi hanes mynediad o'r Ddeddf Mynyddoedd, Kinder Scout hyd heddiw.

Credai, gyda rhywfaint o waith, y gallem greu ein rhai ein hunain ar gyfer PCE. I ddechrau, roedd o'r farn bod hwn yn waith wythnos ond profodd hwn i fod yn ymarfer llawer hirach ac ar ôl treillio deunydd archif trylwyr ac olrhain hen staff. Y canlyniad oedd rhestr well ond roedd yn cynnwys digwyddiadau a ffotograffau diddorol o hanes mynediad yn y Parc. Mae hwn bellach ar gael i'r cyhoedd trwy gyfrwng y wefan. Mae hefyd yn ffynhonnell wybodaeth a phwynt cyfeirio amhrisiadwy i staff PCE, aelodau ac aelodau'r FfMLI ond hefyd i'r cyhoedd yn gyffredinol. Roedd yn credu yr hoffai'r aelodau weld hyn drostynt eu hunain. Mae PC eraill hefyd yn ystyried gwneud rhywbeth tebyg yn eu harddull eu hunain.

Rydym wedi derbyn rhywfaint o adborth da hefyd.

11. Eitemau Agenda a Argymhellir ar gyfer y cyfarfod nesaf

- i. Strategaeth Hamdden Ddrafft
- ii. Cynlluniau Lle y Gwasanaeth Wardeiniaid
- iii. Diweddariad Ffordd Cambrian ar gynnydd gan Cerddwyr / Ramblers Cymru
- iv. Diweddariad Rheilffordd Llyn Tegid Y Bala
- v. *Cyflwyno aelodau newydd a'r broses Ethol Cadeirydd ac Is-gadeirydd.*

Esboniodd PR, gan mai hwn oedd cyfarfod olaf yr aelodau cyfredol yn dechnegol y byddai'r cyfarfod nesaf ym mis Mehefin yr un cyntaf i unrhyw aelodau newydd fel y'u detholwyd gan is-grŵp yr Awdurdod.

Roedd yn falch bod llawer o aelodau wedi dewis ail-ymgeisio a bod hyn yn rhoi boddhad. Bydd yn cadeirio'r cyfarfod nesaf ac yna gallai'r aelodau ddewis eu Cadeirydd a'u his-gadeirydd. O brofiad blaenorol, roedd yn well i'r enwebeion ar gyfer bod yn Gadeirydd ac Is-gadeirydd anfon CV byr at yr Ysgrifennydd yn y cyfarfod hwnnw. Yna byddai'n cylchredeg y rhain i aelodau gyda'r bwriad o gynnal pleidlais yn y cyfarfod nesaf ym mis Medi neu'n gynharach pe bai pawb yn ymateb trwy e-bost o bosibl.

Pwysleisiodd eu bod yn brin o rywfaint o gynrychiolaeth defnyddwyr yn enwedig y sectorau ceffylau a chanŵio y dylid rhoi sylw iddynt os yn bosibl.

Y gobaith hefyd yw cadw'r aelodaeth i lawr hefo'r 18 yn cynnwys y Cadeirydd a'r Is-gadeirydd. Mae hwn yn nifer y gellir ei reoli o ran gweinyddu a chynnal cworwm ar unrhyw adeg benodol. Felly heblaw'r awdurdodau lleol (3) ac I 1 sy'n cynrychioli anabledau yna yr oedd hynny gadael 14 - 7 o ddefnyddwyr a 7 o'r tiffeddianwyr (ac os yw'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd hefyd yn gyfartal o'r ddau sector). Mae hyn yn rhywbeth tebyg i'r hyn sydd gennym ar hyn o bryd.

Mae'n ddiddorol ein bod, o dan adolygiad cyfredol Deddf CGaHT, wedi argymhell y dylid ymestyn deiliadaeth aelodaeth i 5 mlynedd yn lle'r 3 cyfredol. Bydd hyn yn lleihau ein baich gweinyddu i'w ailethol ac yn rhoi mwy o gysondeb i ni o ran aelodaeth. Roedd yn gwerthfawrogi bod cromliniau dysgu serth o ran mynediad gan y gall materion fod yn gymhleth.

Roedd pedwar aelod wedi rhoi gwybod iddo eu bod am sefyll i lawr. GR, SP, DR & EB.

Diolchodd HP i'r aelodau am eu cyfraniad i'r FfMLI dros y cyfnod diwethaf gan obeithio y byddent yn ail-ymgeisio. Manteisiodd ar y cyfle hefyd i ddiolch i'r aelodau sy'n ymddeol am eu cyfraniad - rhai dros nifer o flynyddoedd. Diolchodd hefyd i staff PCE am eu cyfraniad a'u cefnogaeth i'r FfMLI.

Pwysleisiodd fod llwyddiant y FfMLI yn ganlyniad i gydbwysedd yr aelodaeth a'r parch a'r cyd-ddealltwriaeth a oedd wedi datblygu rhyngddynt.

Ychwanegodd PR y byddai pwyllgor Awdurdod bach yn ystyried y ceisiadau. Manteisiodd ar y cyfle hefyd i ddiolch i'r aelodau am eu cyfraniad a werthfawrogwyd gan y Swyddogion a'r Awdurdod fel ei gilydd.

vi) Diweddariad Cynllun Gwella Hawliau Tramwy - dim ond ychydig yr oedd PR wedi'i glywed gan CG ynghylch hyn, ond dylai rhywbeth ddod i'r amlwg eleni

12. Unrhyw Fusnes Arall

i) Gofynnodd EJW a allem ysgrifennu at Swyddog Hawliau Tramwy Cyngor Gwynedd sy'n ymddeol yn ardal Meirionnydd am ei holl waith a'i chefnogaeth yn yr ardal.

Gofynnodd HP a fyddai'r swydd hon yn cael ei llenwi eto.

Dywedodd DC y byddai hyn yn fwyaf tebygol o fynd i rywun mewnol yn CG ond ni ellid cadarnhau hyn hyd yma.

Ychwanegodd PR y byddent yn destun pryder i'r PC pe na bai'r swydd hon yn cael ei hamnewid. Ond roedd yn hyderus y byddai CG yn llenwi'r swydd hon.

Cytunodd yr aelodau fod PR yn ysgrifennu at LH i fynegi eu diolch.

ii) *Soniodd AT fod ganddo ef, fel tirlfeddiannwr, rai coed wedi eu heffeithio gan glwy'r coed ynn - hyd at 30%. Gofynnodd beth oedd y sefyllfa o ran tir mynediad CGHT a'i gyfrifoldebau fel tirlfeddiannwr yn enwedig o gofio bod Deddf CGHT yn indemnio tirlfeddiannwyr yn benodol rhag atebolrwydd am nodweddion naturiol fel coed. Roedd yn ymwybodol nad oes angen cwmpo rhai coed a allai fod wedi cael eu heffeithio pe na baent yn niweidiol i'r cyhoedd, hy ochr yn ochr â HTC.*

Dywedodd HP y dylem fel tirlfeddiannwyr archwilio ein coed yn rheolaidd ac yn enwedig lle roedd HTC cyfagos fel rhan o'u dyletswydd gofal. Ond roedd AT wedi gwneud pwynt da ac roedd hyn yn ymofyn cyngor clir.

Ychwanegodd PR fod y mwyafrif o goetiroedd a ddynodwyd o dan Ddeddf CGaHT yn goetiroedd conwydd heb lawer o ddail llydanddail wedi'i neilltuo ar y pryd. Fodd bynnag, roedd gan AT bwynt dilys a chynigiodd i godi'r mater hefo Swyddog CGaHT CNC i gael ymateb diffiniol.

iii) Gofynnodd DE pwy oedd yn gyfrifol am Lwybr y Fawddach ger y Marian Dolgellau gan fod hwn angen cael ei atgyweirio bellach.

Dywedodd SR y bu amryw o broblemau gydag arwyneb ar hyd y Fawddach ar ôl stormydd y gaeaf a'r glaw ac roeddent yn mynd i'r afael â hynny.

Ychwanegodd PR ei fod yn credu mai ymddiriedolwyr y Marian oedd yn gyfrifol am y rhan wrth y Marian ac nid PCE.

iv) Cadarnhaodd DE fod y grŵp mynediad wedi gweld y llwybr anabledau newydd yn Nol Idris fel y cynigiwyd a'i fod wedi'i gymeradwyo ganddynt yn dilyn ymweliad safle gyda'r Warden.

Diolchodd PR i DE am yr ymateb hwn.

13. Dyddiad y cyfarfod nesaf 9 Mehefin 2020 - Lleoliad i'w gadarnhau

